

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖЕРТВ НАСИЛЛЯ**

Освітня програма Соціальна робота

Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від “27” вересня 2023р

м. Івано-Франківськ – 2023р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання курсу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Соціальна реабілітація жертв насилля
Освітня програма	Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс/семестр	4/7
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 18 год. Семінарські заняття – 32 год. Самостійна робота – 130 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Мета курсу – підготовка компетентного конкурентоспроможного фахівця в галузі соціальної роботи, здатного розв'язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми соціальної сфери, формувати навички проведення профілактичної роботи по запобіганню насильства, індивідуальної роботи з потерпілими, роботи з сім'ями потерпілих, оволодінні практичними навичками профілактичної діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомити із поняттям «насильство»;
- дати уявлення про види насильства;
- ознайомити з нормативно-правовою базою щодо соціальної роботи з потерпілими особами;
- сформувати навички проведення превентивної роботи, індивідуальної, групової та реабілітаційної роботи з особами, потерпілими від насилля, а також роботи з сім'ями потерпілих.

Компетентності:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних

технологій. **ЗК-9.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК-15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК-2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

СК-8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

СК-10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК-12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

СК-13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.

СК-14. Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

СК-20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання

РН-4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

РН-6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях. **РН-8.**

Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

РН-10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

РН-12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

РН-13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

PH-14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

PH-16. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

PH-21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізнати вплив стереотипів та упереджень.

PH-22. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Теоретико-методологічні засади сутності насильства	Розкрити сутність насильства як психолого-педагогічної проблеми; проаналізувати основні форми насильства; означити роль насильства у формуванні особистісних розладів; виокремити співвідношення насильства і етапів особистісного розвитку.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, відповіді на запитання.
2.	Особливості соціальної профілактики насильства	Охарактеризувати потенційні групи ризику; виокремити суб'єктів соціальної профілактики насильства; проаналізувати законодавче забезпечення профілактики насильства; обґрунтувати роль органів державної влади у здійсненні соціальної профілактики насильства; аргументувати роль неурядових організацій в здійсненні профілактики насильства.	Опрацювати відповідні наукові джерела, дати відповіді на запитання; обговорити на семінарі.

3.	Сутність соціально-педагогічної роботи щодо фізичного насильства над дітьми в сім'ї	Проаналізувати види фізичного насильства над дітьми у сім'ї; окреслити стратегії профілактики; визначити методику проведення соціальної профілактики з батьками і дітьми; охарактеризувати основні технології соціально-профілактичної роботи.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.
4.	Соціально-психологічні аспекти сексуального насильства над дітьми	Розкрити сутність сексуального насильства як соціально-психологічної проблеми; обґрунтувати наслідки сексуального насильства; встановити фізичні ознаки перенесеного сексуального насильства; проаналізувати особливості сімей, в яких дитина піддається сексуальному насильству.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.
5.	Протидія та попередження булінгу	Охарактеризувати булінг (цькування) в закладі освіти як явище; виокремити форми та види булінгу (цькування); розкрити передумови та причини виникнення булінгу (цькування); означити учасників булінгу (цькування); проаналізувати наслідки булінгу (цькування).	Опрацювати відповідні наукові джерела, дати відповіді на запитання; обговорити на семінарі.
6.	Проблема мобінгу в шкільному середовищі	Охарактеризувати причини появи мобінгу та його ознаки; визначити форми мобінгу; означити наслідки мобінгу <hr/> дослідити напрямки превентивної роботи.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.

7.	Політичне насилля: теоретичний аспект	Виокремити джерела політичного насильства; визначити поняття і сутності політичного насилля;	Опрацювати відповідні наукові
		розглянути суб'єктів політичного насилля; охарактеризувати прояви і масштаби насилля у політиці.	джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.
8.	Особливості та профілактика психологічного насилля	Охарактеризувати сутність поняття «психологічне насилля»; виокремити ознаки психологічного насильства; обґрунтувати причини психологічного насильства; проаналізувати газлайтинг як різновид психологічного насильства; розглянути наслідки психологічного насильства; означити напрями роботи з профілактики психологічного насильства.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.
9.	Насилля над людьми похилого віку	Розглянути питання насильства над людьми похилого віку, фактори ризику, що сприяють виникненню насилля стосовно літніх людей, форми та види насилля, основні завдання соціального працівника, які спрямовані на допомогу людині, що постраждала від насилля у сім'ї, суспільстві та закладах для людей похилого віку.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.

10.	Соціально-психологічні аспекти суїцидальної поведінки	Охарактеризувати суїцид як психологічний феномен, його причини, мотиви та способи поведінки, розглянути профілактику суїцидальної поведінки.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.
11.	Методи профілактичної	Розкрити суть методу форум-театру та особливості його впровадження; охарактеризувати	Опрацювати відповідні наукові

	роботи з масовою аудиторією	метод конкурс та його впровадження у профілактичну діяльність; обґрунтувати переваги і недоліки флешмобу як форми профілактичної роботи; означити особливості такого методу діяльності з профілактики насильства як квест.	джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання, виконання письмових практичних завдань студентами.
12.	Групові методи роботи в інформаційно-просвітницькій діяльності з протидії насилля	Окреслити особливості групових методів роботи з профілактики насильства; визначити суть методу «тренінг» та особливості його впровадження у профілактичну діяльність; означити переваги і недоліки лекції/міні-лекції як виду профілактичної діяльності; охарактеризувати місце і значення кіно/відео лекторію у профілактичній діяльності; визначити особливості групової дискусії як методу профілактичної роботи; сформулювати суто творчих методів профілактичної роботи.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання, виконання письмових практичних завдань студентами.

13.	Індивідуальні методи роботи як складова третинної профілактики з насильства	Розкрити суть індивідуальних методів профілактики насильства; охарактеризувати індивідуальне консультування як різновид профілактичної діяльності з насильства; окреслити переваги і недоліки заочного консультування	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання, виконання письмових практичних завдань студентами.
14.	Заходи щодо запобігання насильству та формування ненасильницьких моделей поведінки серед дітей та молоді	Охарактеризувати особливості просвітницької діяльності серед дітей та молоді; проаналізувати роль, значення і сутність інноваційних методів профілактичної роботи; розглянути суть профілактичних заходів соціального спрямування; розробити рекомендації щодо організації роботи з попередження насильства серед дітей та молоді.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.
15.	Комунікативні стратегії щодо профілактики насилля	Охарактеризувати комунікації як основа інформаційно-просвітницької роботи; розробити стратегічний план комунікації; проаналізувати ключові компоненти плану комунікації; розглянути особливості роботи з громадськістю; визначити найпоширеніші канали комунікації	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.

16.	Інформаційно-просвітницька робота з протидії насилля	Охарактеризувати класифікацію сучасних форм та методів роботи з профілактики насильницьких дій; визначити роль та місце профілактики в інформаційно-просвітницькій кампанії.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорити на семінарі, дати відповіді на запитання.
-----	--	--	---

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	5
Контрольна робота	20
Залік/Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Вид контролю – іспит. Максимальна оцінка – 100 балів, з них – 50 балів за написання письмового екзамену та 50 балів – за практичні заняття (25 балів за поточне оцінювання, 20 балів – за контрольну роботу та 5 балів – самостійну роботу).
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань і завдань
Семінарські заняття	Максимальна оцінка – 50 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань

6. Ресурсне забезпечення

Література:

1. Васьківська С. Допомога жертвам сексуального насильства. Психолог. 2006. № 10. С. 23-25.
2. Волянчук Н., Ложкін Г., Папуша В. Віктимність як предмет психологічного аналізу. Вісник післядипломної освіти. 2009. Вип. 11(2). С. 62-70. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpro_2009_11%282%29_10
3. Гончарова Т. Насильство дітей у сім'ї : умови, причини й фактори виникнення. Соціальна педагогіка: теорія та практика. № 4. 2010. С. 47-53. 4. Губко А.А. Шкільний булінг як соціально-психологічний феномен. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Психологічні науки. 2013. Вип. 114. С. 46-50. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPH_2013_114_12
5. Заключні зауваження та рекомендації комітету ООН з прав дитини: версія, адаптована для дітей та підлітків / Укл. Т.Алексеевко, К.Шендеровський, О.Москаленко, 2011 р.[електр. видання]. Режим доступу: osvita-mk.org.ua/.../1329439784_CRC_Child_Friendly_Ada
6. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. № 2789-III. Режим доступу : <http://www.childfund.org.ua/irc/law/view/361/5>.
7. Каткування та жорстоке поводження з дітьми в Україні. / За заг. ред. Захарова Є. Ю. Харків: Права людини, 2013. 244 с.

8. Левицька Т. Дослідження віктимної поведінки. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України Серія: педагогічні та психологічні науки. № 1 (66). 2013. С.478-484.
9. Левицька Т. Роль сім'ї у віктимізації дітей як психолого-педагогічна проблема. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». №2(8). 2013. С.124-127.
10. Лемко Г., Бабінчук М. Профілактика насильства у сім'ї серед дітей старшого шкільного віку. Теоретичні, методичні та практичні проблеми соціальної роботи : тези доповідей V Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції, 24 квітня 2020 р. Івано-Франківськ : НАІР, 2020
11. Лемко Г., Бойчук Ю. Подолання фізичного насилля у шкільному середовищі. Теоретичні, методичні та практичні проблеми соціальної роботи : тези доповідей II Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (6 квітня 2017 року, м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : НАІР, 2017. С. 169-171.
12. Лемко Г., Рещук О. Використання соціально-психологічного тренінгу у роботі соціального педагога з підлітками. Дослідження різних напрямів розвитку психології та педагогіки: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (16-17 листопада 2018 р., м. Одеса). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018 . Ч.2. С.30-32.
13. Лемко Г. Соціально-педагогічні засоби психологічної профілактики мобінгу серед підлітків // Монографія «Упровадження інноваційної освітньої парадигми в гірських школах Українських Карпат» / За наук. ред. д. п. н. Оліяр М.П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ: Супрун В. П., 2019. С. 439-454.
14. Лемко Г. Театральні технології як засіб профілактики торгівлі людьми в соціально-педагогічній діяльності. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. Л.П.Мельник, В.І.Співака. Вип. XXVII. Серія: соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський: Медобори-2016. С.118-127.
15. Лютак О. Насильство як соціально-психологічний феномен . Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. Вип.19. Ч.1. С. 18- 185.
16. Сексуальне насильство над дітьми : причини, наслідки, профілактика : інформ.-метод. посібник / за заг. ред. Цюман Т. П. К. : ФОП Пономаренко Я.М., 2011. 76 с.
17. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Навч.-метод. посібник. (в двох томах) Том 1. / За загальною редакцією Бандурки О.М., Левченко К.Б., Трубавіної І.М. К.: Україна, 2011. 171 с.

18. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В.Залеська та ін. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. 84 с.

19. Федоришини Г. Модель первинної профілактики жорстокого ставлення до дітей у сім'ї. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія.

Івано-Франківськ : Видавництво ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2014. Вип.19. Ч.1. С.194-205..

20. Федоришин Г. Профілактика насильства в сім'ї та в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник / Г. М. Федоришин, О. З., Лютак. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 254 с.

21. Федоришин Г. Сексуальне насильство над дітьми у сім'ї як соціальна і психологічна проблема. Науковий журнал «Молодий вчений». Херсон: «Видавничий дім «Гельветика»», 2017. № 8 (48) серпень. Ч.2. С.186-191.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1 каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kspsr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Лемко Галина Іванівна
Контактна інформація викладача	+380982278480 halyna.lemko@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ
--------------------------	---

	<p>«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</p>
--	--

	<p>➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</p> <p>➤ Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».</p> <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
--	---

<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.).</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Виконання завдань пізніше встановленого терміну</p>	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Невідповідна поведінка під час занять</p>	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про</p>

	<p>академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» – ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем.</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

Викладач

Лемко Г. І.